

R.P. Richardi Lyncei ... Vniversa Philosophia Scholastica

Complectens Physicam, siue Scientiam de Corpore naturali

Lynch, Richard

Lvgdvni, 1654

Cap. I. Quid & quotuplex sit tempus seu quando corporis naturalis, &
cuiusuis alterius rei?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95236](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95236)

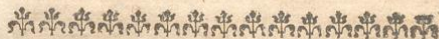
constrictus dilabitur, ac retro suus adeo, ut per hunc quasi interrumpatur, & impediatur; ac vi spiritus refracta, reciprocaturque, ac spumans, quasi è conchylio sonum edat.

Argumentor secundò à posteriori: siquidem ob id aqua per angustæ fistulæ meatus contra propriam inclinationem ascendit; è contrario verò eademmet aqua per vasis superius occlusi inferiora foramina iuxta propriam inclinationem non descendit, ne utrobique detur vacuum in vniuerso, aut aëre fistulam deserente, & aqua in eius locum non succedente, aut aqua per vasis fundum elabente, & aëre eius locum non occupante. Rursus, latera folium nulla vi separari possunt, si aëri ingressus ad replendum vacuum prohibeatur. Præterea, si tabula plana super aquam expansa vndeque simul eleuetur, aquam sursum attrahet, ne inter aquam, & tabulam vacuum detur breuissimo tempore, eo videlicet, quo locum aquæ ingredi tardaret. Superius etiam ostendimus, cum de raro, & denso ageremus, quatenus hyberno tempore vasa vacui cuitandi causa rumpantur; & quatenus, etiam caro agrotantis adhibitis cucurbitulis eadem de causa sursum intumescat.

36. Argumentor tertio à priori: si vacuum daretur in rerum natura, impediretur influxus cælorum in hæc inferiora, & sublunaria, eo quod accidentia per vacuum traici, & absque subiecto diffundi nequeant. Quod autem aliqui respondent, posse cælos non influere in hæc inferiora per modicissimum tempus; cur enim inquit, lapis absque influxu cælorum illicò annihiletur? Ergo iam tantillo tempore vacuum in rebus dari poterit. Hoc inquam, non satisfacit: quia quemadmodum reliquum corpus sine influxu capitis, cælique sui, ne per breuissimum tempus conseruari potest, abscissoque capite illico exanimatur: ita similiter probabile est, mundum hunc inferiorem, & quamuis eius partem absque cælestis mundi influenza ne minimo quidem temporis spatio conseruari posse. Nec magis satisfacit aliorum solutio, videlicet dato vacuo cælos non directè, sed obliquatis radiis, ac versus latera insinuat in mundum sublunarem operaturos: namque quemadmodum obiectum nequit emitte species suas ad potentiam nisi recto itinere, quo fit, ut manu inter visum, & obiectum interiecta defectu influxus directi visio conseruari nequeat: ita similiter probabile est, cælum non nisi linea recta qualitates ad mundi inferioris conseruationem necessarias demittere, & si quas linea indirecta infundit, eas ad nullius corporis sublunaris conseruationem sufficere. Qui plura velit de naturali impossibilitate vacui intra lunæ cauum, is adeat D. Hurtad. disp. 14. Physicor. sect. 6. & Conimbricens. lib. 4. Physicor. cap. 4. quæst. 1. art. 2.

37. Dubitabis primò: quæ sit causa motus illius, quo graui, & leui, impediende vacuo, contra propriam inclinationem extra proprium centrum feruntur? Respondeo, causam, quæ locum euacuat, ab eoque corpus expellit, ad eundem locum replendum corpora vicina attrahere: hinc est, ut qui tabulam ex aqua attollit, maius pondus sentiat, quam si eam aliunde veheret. Probabile etiam est, ipsa corpora graui, & leui saltem partialiter se se mouere ad replendum vacuum, cum motus ille communi bono deser-

uiat, ea verò ad commune bonum innatam inclinationem habeant. Dubitabis secundò: an possit exerceri motus localis in vacuo? Respondeo affirmatiuè: quia motus localis suapte natura terminatur ad vbi intrinsecum rei: at vbi intrinsecum in vacuo continuè produci potest: ergo & motus localis. Minor suadetur: superficies supremi cæli suum vbi intrinsecum habet, illudque sempiterna conuersione variat: at tale eius vbi non in loco reali extrinseco, sed in vacuo producitur. Dubitabis tertio: motus in vacuo factus quam durationem haberet? Albertus, Ariminensis, & alij docent, motum in vacuo per actum non tempori, sed instanti mensuratum iri. Cæterum mihi probabilius videtur, non nisi tempore successiuo rem per inane moueri posse: ita Scotus in 2. quæst. 9. B. Thomas in 4. distinct. 44. quæst. 2. art. 3. & vtriusque non pauci sectatores: item ex nostris Hurtadus citata disputat. 14. Physicor. sect. 6. num. 60. Conimbric. 4. Phys. cap. 9. quæst. 4. & 5. Bartholom. Amic. tractat. 21. quæst. 4. dub. 1. artic. 2. Cardinalis Tolet. cap. 9. quæst. 9. & Tellez disp. 32. sect. 5. Huius autem sententiæ, quam ut verior rem amplectimur, ratio est: quia terminus à quo, & terminus ad quem motus in vacuo facti inuicem distarent: quis enim neget polum Arcticum, & polum Antarcticum eandem, quam nunc, distantiam habituros; tamen corpora inter eos existentia perirent, solumque immanem quandam vacuitatem post se relinquerent: Igitur ob hanc distantiam motus in vacuo factus tempore egeret, ut à termino à quo ad terminum ad quem perueniret.

TRACTATUS II.

De tempore corporis naturalis.

CAPVT PRIMVM.

Quid, & quotuplex sit tempus, seu quando corporis naturalis & cuiusuis alterius rei?

1. **Q**UÆ de loco, siue vbi supra differuimus, magna ex parte tempori, siue quando prædicamentali possunt accommodari. Quemadmodum enim vbi rei cuiusuis eius locus est, & è conuerso, ita similiter quando rei nihil aliud est, quàm eius tempus, siue quæuis duratio, aut mora, quam in existendo trahit: ita tamen, ut quoduis instans eius moræ, quando rei non raro appelletur: haud aliter ac etiam quoduis punctum loci interdum locus vocatur. Hac de causa rem esse aliquando, aut quodocunque perinde est, ac eam in aliqua, vel in omni temporis, alteriusue durationis differentia existere. Et quidem hoc argumento iam olim vsus est B. Damascenus cap. 38. Dialect. ad probandum nobiscum, quod tempus, & quando rerum non distinguantur inuicem. En eius verba: *Quando tempus ostendit: interroganti enim, quando factum est hoc, dicimus, anno præterito antepreterito, que tempus significant.* Confirmatur: non est, cur potius

potius sint idem locus, & ubi rerum, quam earum tempus, & quando: at quod illarum locus, & ubi sint idem, & probatum est à nobis cap. 1. tractat. præced. & est expressa sententia B. Damasceni citato cap. 38. Dialect. in hæc verba: *Vbi locum significat: interroganti enim, ubi est ille: dicimus in domo, in ciuitate: hæc autem locum significant: Ergo, &c.* Quæ cum ita sint, probare non possum, quod docet Gilbertus quando significare relationem ex temporis incidentia telictam, non verò tempus ipsum.

Duratio autem, alia est realis, alia imaginaria: hæc nec in interuallo successiuo medio inter ens reale, & omnino nihil, nec etiam in carentiis, aut possibilitatibus durationum consistit, ut sentiunt hi, qui tractata præcedenti, seruatæ proportionem de loco imaginario, philosophantur; quin potius talis duratio imaginaria est merum nostri intellectus figmentum, quo ad explicandas durationes reales vtimus: uti supra in simili docuimus. Porro intellectus sæpè fingit, ut res non fictas, sed veras non solum intelligat, verum etiam, quod plus est, exequatur: aut non Deum repugnare, Spiritum sanctum non procedere à filio, & vtrumque simul cum Patre agere necessitate naturæ, intellectusque, & consilio carere, aliæque plura cōfingimus, ut ex his conditionibus fictis, & impossibilibus eius perfectiones melius colligere possimus: An non etiam artifex paruam quandam, imaginariamque domum, & exiguum idolum fingit, sibi que proponit, ut veram, amplamque domum moliri possit? Mirum igitur non est, quod noster intellectus similibus de causis fingat spatia imaginaria temporis, & loci, ad quæ proculdubio respexit Seneca epist. 8. ibi: *Sextum genus est eorum, quæ quasi sunt tanquam inane, tanquam tempus.*

Quod autem duratio non solum perfecta, cuiusmodi est æternitas, & æuum, sed etiam imperfecta, cuiusmodi est tempus, ens reale sit; ac proinde alterum nostræ diuisionis membrum teneat, facile ostendi potest aduersus quosdam Philosophos, quos tacitis nominibus refert Peregrinus lib. 2. c. 12. siquidem ubi rei est verum ens reale: ergo & quando, siue duratio. Deinde: si qua ratione duratio præsertim temporalis ens reale non esset, maxime quia partes eius numquam præsentibus esse possunt, sed aut præteritæ, aut futuræ necessario sunt, solumque instans aliquod indiuisibile earum præsens esse potest, ut aduersarij nobis obiciunt: at hæc ratio nulla est: tum quia iuxta illam motus successiuus localis inter non entia connumerari deberet: tum etiam quia, ut partes temporis sint entia realia, satis est, ut successiuè existere possint, atque per nunc præsens copulentur; opus verò non est, ut simul, ac permanenter existant, præsentisue quoad esse ipsi intrinsecum aliquando sint. Tandem hæc ipsa sententia constat ex communi hominum omnium existimatione, & locutione, cui fauet sacra pagina 1. Genes. ubi dicitur: *Deus fecisse luminaria in firmamento caeli, ut essent in signa, & tempora, dies, & annos:* Quibus verbis temporis interualla tanquam entia realia, & à Deo facta exprimuntur. Rursus: duratio alia est intrinseca vel per vnionem, vel per identitatem rei duranti: alia verò est vtroque modo extrinseca, ut cum sexaginta anni, siue conuersiones solares alicuius vitæ, siue duratio dicitur. Præterea duratio interdum cum ubi proportionem habet, & est quando rei, quo-

R. P. Lyncei Philosophia Tom. II.

tièque à substantia rei distinguitur, eius accidens absolutum est ob eas rationes, quibus supra ubi esse accidens absolutum statuimus: interdum verò duratio cum vicatione proportionem seruat, & est vnio illa, qua res tempori suo coniungitur, in illoque existit: haud aliter ac vnicatio est vnio rei cum spatio loci: quare sicut vnicatio est modus, ita similiter duratio in hoc sensu accidens modale est, eo ipso, quod à re durante distinguitur.

Tandem duratio in tempus, æuum, & æternitatem dissolari solent: tempus est duratio vtrinque finita, & principio, ac fine prædita, ut dies, annus, sæculum, &c. Quò spectare videtur illa temporis descriptio, (& qualis qualis explicatio ab Aristotele lib. 4. Phys. tradita) tempus est numerus motus secundum prius, & posterius: quod enim hæc non sit propria definitio, ostendo primò: quia numerus est formaliter quantitas discretæ, si à rebus abstractus sit, ut cum binarium, vel ternarium, ut sic concipio; vel numerus formaliter est quantitas continua, si rebus non quibuscunque, sed vnitis concretis sit, ut numerus binarius, vel ternarius partium continui: at tempus formaliter, ac ratione nostra ad neutram quantitatem attinet, sed potius ad prædicamentum quando: tempus ergo per numerum, velut per rationem formalem explicari, proprièque definiri nequit. Rursus: motus localis successiuus quatenus talis pertinet ad prædicamentum actionis: at tempus non est ratione nostra actio: ergo nec motus, ac proinde per eum definiri nequit. Vltèrius possibile est duratio indiuisibilis, essentialiter affixa vni horæ: v.g. ea autem duratio esset tempus, nec enim æuum, aut æternitas esset: at partes numerabiles actusque distinctas, & successiuas non haberet: data ergo explicatio temporis numerum, & successionem partium ei attribuens omni temporis etiam possibili non conuenit, sicuti ad definitionem oportet, sed dumtaxat temporis existenti, sicuti ad qualem, qualem descriptionem sufficit.

Æternitas est duratio vtrinque infinita, omnique principio, & fine carens: huiusmodi est duratio Dei, necnon ea, qua res ab æterno creata nunquam desineret. Porro æternitas trifariam sumi solet, propriè, propriè & communiter, siue impropriè: æternitas propriè sumpta à Boëtio definitur interminabilis vitæ tota simul, ac perfecta possessio: totalitas simultanea, siue simultas totalis denotat, id, quod hac ratione æternum est, omni successione carere. Perfecta verò possessio denotat, illud non solum in suo esse, sed etiam in quouis prædicato sibi intrinseco, & quouis actu immanenti ea successione carere: interminabilitas autem denotat, illud non solum successione, & mutatione omni carere, sed etiam eius incapax esse, & ens omnino necessarium, & immutabile esse: æternitas propriè sumpta est duratio carens principio, & fine mutationis tamen in suo esse, suisque accidentibus capax: æternitas impropriè sumpta modò significat æuum, siue durationem aliqua sui parte finitam: qua ratione iusti in vitam æternam, & reprobi in ignem æternum abituri dicuntur, modò verò significat tempus vtrinque finitum, longissimè tamen duraturum. Qua ratione in Scripturis posteros Abrahami terram promissam æternum possessuros, secundus circumcisionis fore æternum, montes etiam & colles esse æternos, aliæque similia perhibentur.

Bb

Æuum

Æuum est duratio inter aternitatem, & tempus media: ac partim finita, & partim infinita; quæque vel incipit, vel aliquando desinit, si tamen incipit, nunquam desinet, aut si desinet, nunquam incipit: qua ratione Angelus, & animus durat, nec non creatura, quæ ab æterno usque ad hoc instans extitisset. Hæc est æui prima, ac propria significatio: improprie tamen significat tempus, ut cum res corruptibiles, atque adeo tempori commensuræ, longæ aut brevæ dicuntur: atque æuum ita accipere videtur Maro 2. Æneid. ubi de Anchise Troiani incendij flammis eripi nolente, ac laborem fugæ recusante sic fatur.

Vos, o quibus integer æui

*Sanguis ait, solidaque suos stant robore vires,
Vos agitate fugam.*

Et verò, quamvis vna tantum sit æternitas realis, ea nimirum, quæ Deo convenit; cæterum tempus, & æuum pro rerum creaturarum multiplicitate multiplicatur, nullaque creatura est, quæ ut proprium locum, sic etiam proprium tempus, aut æuum, peculiarémque sibi durationem non fortitur: quapropter ut expendit Augustinus lib. 11. Confession. cap. 23. *Pugnante Iosue sol stabat, & tempus ibat, quo videlicet pugna illa gesta, atque finita est; cessante etiam orbium cælestium motu, si roueretur rota signi per suum temporis spatium circulos gyrosque suos efficeret.* Tametsi autem plura sint tempora, tum intrinseca rebus, tum eis extrinseca, quæ aliorum temporum mensuræ esse queant, tamen tempus illud, quod corpora cælestia motu suo conficiunt, propter eius uniformitatem, perpetuitatem, ac notissimam omnium alternationem, aptissima durationum omnium mensura est, ac proinde præcipue, & per antonomasiam tempus appellatur: atque in hoc sensu vnum tantum esse tempus cum Aristotele reliqui Philosophi tenent. An autem æuiternorum omnium vnum etiam æuum detur, hæc adeo constans est: Thomistæ enim cum B. Thoma 1. part. artic. 6. docent, æuum supremi Angeli esse mensuram æternorum omnium: alij verò eorum tenent, æuum animæ Christi rationem illam mensuræ sibi vendicare. Scotistæ cum principe suo 2. sententiar. d. 2. docent, æuum supremi Angeli metiri durationem Angeli sibi proximi, & huius etiam æuum durationem alterius sibi proximi, & sic dereliquis servato ordine. Cæterum Occamus, Durandus, Gabriel, Henricus, & Egidius probabilius sentiunt, nullum esse æuum reale, quod æuiternorum omnium mensura præcipua, ac potissima sit, ac per antonomasiam æuum dici mereatur: ratio huius est, quia nullum est æuum, quod aliis omnibus magis perpetuum, ac stabile, magisque uniformius, ac notum sit: tam enim perpetuo, ac stabiliter duratura est anima minimæ perfectionis, si qua talis sit, ac supremus Angelus: nec vnus duratio notior nobis est, quam alterius:

*imò si aliquod est vtriusque discrimen, durationem animæ
quàm Angeli melius
novimus.*

CAPVT II.

An tempus, siue duratio corporis naturalis, & cuiusvis alterius rei creata ab eius existentia realiter distinguatur.

Questio hæc celeberrima est, nullique totius Philosophiæ inferior, si eius difficultas, atque inde nata sententiarum varietas spectetur. Prima sententia, atque inter scholasticos magis recepta tenet; durationem rei creatæ nullo modo realiter distingui ab eius existentia, tametsi hæc indiuisibilis, ac permanens sit: ita cum B. Thoma 1. part. qu. 10. art. 4. & 5. & quodlib. 10. art. 4. Capreolus, Caietanus, Soncinus, alique plures Thomistæ: ita etiam cum Scoto dist. 2. q. 1. plerique eius asseclæ: id ipsum etiam tuentur ex nostris P. Suarez disp. 50. Metaphys. & P. Valquez 1. part. disp. 13. necnon Amicus in Phys. tract. 2. 2. quæst. 1. dub. 1. Gilius 1. part. lib. 2. tract. 10. c. 6. & novissimè Tellez in Metaphys. disp. 45. sect. 1. item Valentia, Molina, Pererius, & alij. Secunda sententia est; durationem non distingui realiter adæquatè ab existentia quantumlibet permanenti, & indiuisibili, sed tantum realiter inæquatè, eamque nihil aliud esse, quàm aggregatam existentia, & temporis extrinseci, cui res collabatur: ita Occamus in 2. quæst. 10. & Gabriel in 2. distinct. 2. quæst. 1. art. 1. alique Nominales, quibus Hurtadus disp. 17. Metaphys. sect. 1. Ouedus controuers. 16. Physic. punct. 1. §. 3. & multi recentiores nostri ad stipulantur: horum tamen alij tempus extrinsecum reale: alij verò tempus imaginarium de ratione durationis esse statuunt. Tertia sententia est; durationem cuiuscumque rei creatæ nihil aliud esse re ipsa, quàm eius existentiam: cæterum existentiam quamcunque creatam esse successiuam, & quouis momento aliam semper, aliamque: ita nonnulli, quos supressis nominibus referunt Hurtadus disp. 8. Metaphys. sect. 4. subsect. 4. Pererius lib. 12. Physic. cap. 6. & Henricus quodlib. 3. quæst. 11. Quarta sententia est: durationem cuiuslibet creaturæ ab eius existentia realiter distinctam esse. Hanc opinionem tuentur Seraphicus Doctor in 2. distinct. 2. artic. 1. quæst. 3. Argentinas ibi quæst. 1. art. 2. Mairon quæst. 2. Henricus vbi supra, Iauellus 4. Physic. quæst. 10. Richardus tametsi problematicè: eandem etiam sententiam tuentur Banez 1. part. quæst. 3. art. 4. Sotus 4. Physic. cap. 14. & plures Thomistarum, qui durationem in relatione mensuræ collocant, aliunde verò relationem omnem à fundamento, & termino realiter modaliter distinguunt. Item P. Salas tom. 1. in 1. 2. tractat. 7. disp. 2. num. 122. Conimbricenses lib. 4. Phys. cap. 14. quæst. 14. art. 1. & 2. Rubius 4. Phys. quæst. 4. Arriaga disputat. 5. Phys. sect. 1. Compton. disputatione 38. sectio. 1. inter reliquos etiam neothericos nostros hæc sententia communior est.

Quam ipse amplector, & superiorum sententiarum impugnatio suadeo: ordior autem ab ea, quæ primo loco recensita est: potest dari existentia Petri, quin duret vno anno v. gr. ergo duratio annua Petri, & eius existentia realiter distinguantur, vel certè separabilitas realis realem